

อาหารสมอง

•วารสารณ์ สามโกเศศ

การจากไปของคุณโฆสิต บั้นเปี่ยมรัษฎ์ ในวัย 73 ปี ถึงแม้จะเป็นเรื่องน่าเสียดายอย่างยิ่ง แต่ก็มิได้ทำให้คุณค่าของท่านด้อยลงไปแม้แต่น้อยเพราะชีวิตที่สร้างสรรค์นั้นยังคุณค่าแห่งการเป็นตัวอย่าง ให้แก่นุชนรุ่นต่อไปเสมอ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจไทยเริ่มในปี พ.ศ. 2504 ในสมัยของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ งานสำคัญของแผนนี้คือการวางโครงสร้างพื้นฐานในด้านต่างๆ ซึ่งประสบความสำเร็จในระดับหนึ่งจนทำให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในอัตราที่สูง สังคมไทยในเมืองเฟลิดเฟลีนกับ "ความร่ำรวยใหม่" อยู่หลายปีอย่างมองข้ามเพื่อนในชนบท

ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ถือได้ว่าเป็นบุคคลแรกๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจที่มองเห็นปัญหาความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้น นอกจากการเขียนและพูดแล้ว ท่านได้ตั้งมูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทยขึ้นในปี 2510 ที่จังหวัดชัยนาท โดยใช้ที่ดิน 33 ไร่เศษที่คุณและสเนหา นิลกำแหง ซึ่งเป็นเพื่อนท่านและญาติร่วมกันบริจาค

มูลนิธิได้ตั้งศูนย์ปฏิบัติการในบูรณะชนบท 13 แห่งตามหมู่บ้านในตำบลใกล้เคียงเพื่อหาข้อมูล และบูรณาการการเรียนรู้ตามความต้องการของชุมชนในเรื่องสุขภาพ การศึกษา อาชีพ และสหกรณ์ หลังจากนั้นก็นำแนวคิดจาก "ล่างสู่บน" ดังกล่าวไปใช้ในโครงการลุ่มน้ำแม่กลองในปี 2518 โดยเป็นโครงการร่วมมือของ 3 มหาวิทยาลัยคือธรรมศาสตร์ เกษตรศาสตร์ และมหิดล โดยคาดว่าจะสรุปเป็นแผนปฏิบัติและนำเสนอต่อรัฐบาลได้ในกลางปี 2520 เพื่อเป็นรูปแบบการพัฒนาชนบทแบบใหม่ แต่ก็เกิดเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ขึ้นเสียก่อนทุกอย่างจึงหยุดชะงักไป

ในปี 2508 คุณโฆสิตเข้ารับราชการที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สภาพัฒน์) ในขณะที่คณะกรรมการบริหารประกอบด้วยบุคคลเปี่ยมด้วยความรู้และประสบการณ์ เช่น คุณบุญมา วงศ์สวรรค์ มล.เดช สนิทวงศ์ คุณเล้ง ศรีสมวงศ์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ โดยมีคุณประหยัด บุรณศิริ เป็นเลขาธิการ ดร.เสนาะ อุณากรู เป็นผู้บังคับบัญชาโดยตรงของคุณโฆสิต

'โฆสิต บั้นเปี่ยมรัษฎ์' สมบัติมีค่าของสังคมไทย

ก่อนเกิดเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ท่านลาออกจากราชการไปทำงานที่ธนาคารโลกที่สหรัฐอเมริกา โดยได้รับมอบหมายให้ดูแลโครงการเงินกู้ของบังกลาเทศ ซึ่งจุดนี้เองทำให้ได้รับประสบการณ์โดยตรงในเรื่องความยากจน

ดร.เสนาะ อุณากรู ผู้ได้รับความเคารพอย่างยิ่งจากคุณโฆสิต ก็โอนไปเป็นรองปลัดกระทรวงพาณิชย์ หลังจากคลื่นลมสงบ ดร.เสนาะย้ายกลับมกเป็นเลขาธิการสภาพัฒน์ และได้เรียกคุณโฆสิตกลับเมืองไทยเพื่อมาเป็นผู้อำนวยการกองศึกษาภาวะเศรษฐกิจและดำรงตำแหน่งอยู่ระหว่าง 2517-2523 <tel:2517-2523>

ภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรี พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ในขณะนั้น แผนพัฒนาฉบับที่ 5 (2525-2529 <tel:2525-2529>) ซึ่งมีเนื้อหาสำคัญในเรื่องการแก้ไขปัญหาความยากจนและการพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก ก็เกิดขึ้น โดยตลอดเวลาของการเป็นนายกรัฐมนตรี (2523-2531 <tel:2523-2531>) สภาพัฒน์ภายใต้การนำของ ดร.เสนาะ อุณากรู ได้รับความไว้วางใจอย่างสูงและทีมงานคนหนึ่งที่ได้รับผิดชอบงานสำคัญก็คือคุณโฆสิต โดยเป็นผู้อำนวยการศูนย์ประสานงานการพัฒนาชนบทและการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาคและท้องถิ่นแห่งชาติ

งานสำคัญของการพัฒนาชนบทอยู่ในมือของคุณโฆสิต ภายใต้การชี้แนะของ ดร.เสนาะ ปิยมิตรรุ่นน้องของ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ และหลังจากที่มีกระแสขุดชะงักมานานปี ช่วงเวลาทองของสังคมไทยและของคุณโฆสิตคือการวางกรอบการพัฒนาชนบท การเก็บข้อมูลหลายลักษณะสำคัญของทุกตำบล(ที่เรียกกันว่า "จปฐ" หรือ "ความจำเป็นขั้นพื้นฐาน" ของประชาชน) เพื่อประเมินความยากจน และแนวทางแก้ไขปัญหาทันทีในระดับภาพรวมและท้องถิ่น

คุณโฆสิตสร้างและสะสมชื่อเสียงในด้านความเป็นมืออาชีพของเทคโนโลยี ความซื่อสัตย์ ความรู้ความสามารถรอบด้านที่สะสมมาจากการหลายตำแหน่งในสภาพัฒน์และต่างประเทศ ตลอดจนความสุภาพอ่อนโยน ความเป็นมิตร ความเมตตาผู้มีผล การให้เกียรติผู้อื่น ปรากฏให้เห็นการเมือง นักธุรกิจ

โฆสิต บั้นเปี่ยมรัษฎ์

นักวิชาการตลอดจนคนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้สัมผัส (ผู้เขียนซึ่งรู้จักท่านมากกว่า 40 ปี ในฐานะนักวิชาการสามารถยืนยันได้เต็มที่)

จากตำแหน่งรองเลขาธิการ สภาพัฒน์ คุณโฆสิตลาออกไปเป็นเลขาธิการนายกรัฐมนตรีในปี 2535 เป็นเวลาสั้นๆ ต่อด้วยการเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเดียวกันในรัฐบาลคุณอานันท์ ปันยารชุน

ในปี 2538 คุณโฆสิต รับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังในปี 2540 และในปี 2542 รับตำแหน่งประธานกรรมการบริหารธนาคารกรุงเทพ ท่านรับตำแหน่งการเมืองครั้งสุดท้ายในปี 2549 โดยเป็นรองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม และรักษาการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีและสารสนเทศและการสื่อสาร ในรัฐบาลพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์

ความเป็นเทคโนโลยีของคุณโฆสิต มาจากพื้นฐานการศึกษา คือรัฐศาสตร์การคลังในระดับปริญญาตรีจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และปริญญาโทด้านเศรษฐศาสตร์จากมหาวิทยาลัยแมริแลนด์ สหรัฐอเมริกา ตลอดจนประสบการณ์จากงานวางแผนและศึกษาเศรษฐกิจไทย โดยเฉพาะเรื่องความยากจนและการลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจมาช้านาน

อาจารย์ปกป้อง จันวิทย์ แห่งคณะเศรษฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์ ได้เขียนความประทับใจในตัวคุณโฆสิตจากการได้สัมภาษณ์ในหลายโอกาสไว้ ดังนี้... "คุณโฆสิตเคยบอกผมว่าไม่ว่าจะสวมหมวกอะไร ท่านก็ยังคงเป็น

กรุงเทพธุรกิจ

Krungthep Turakij
Circulation: 200,000
Ad Rate: 2,400

Section: First Section/ทัศนะวิจารณ์

วันที่: อังคาร 14 มิถุนายน 2559

ปีที่: 29

ฉบับที่: 10127

หน้า: 10(กลาง)

Col.Inch: 75.24

Ad Value: 180,576

PRValue (x3): 541,728

คลิป: สีสี่

คอลัมน์: อาหารสมอง: 'โฆสิต บั้นเปี่ยมรัษฎ์' สมบัติมีค่าของสังคมไทย

เทคโนโลยีแคร์โดยสามัญสำนึก หากให้ไปทำธุรกิจ
เองก็คงเจ๊งเพราะท่านสนุกกับการคิดมากกว่า
การทำ แต่ตัวท่านไม่ใช่เทคโนโลยีแคร์แบบเด็กๆ
อีกแล้ว ไม่ได้ไปอ่านไปหาเครื่องมือจากตำรา
มาใช้ทำมาหากิน ท่านศึกษาเรียนรู้จากความจริง
ในโลกจริง แล้วใช้สามัญสำนึก ใช้วิธีคิดเรื่อง
การพัฒนาเป็นกรอบในการเข้าใจปัญหาและ
แก้ไขปัญหา สำหรับคุณโฆสิตการพัฒนาคือ
การเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้นเพื่อประโยชน์ของคน
ส่วนใหญ่ และท่านพูดเสมอว่างานพัฒนาคือ
งานชั่วชีวิตของท่าน

ผมเคยถามคุณโฆสิตว่า สวมหมวกทำงาน
มาหลายหมวก เคยดำรงตำแหน่งทั้งในระบบ
ราชการ บริษัทเอกชน และคณะรัฐมนตรี
งานอะไรที่มีความสุขที่สุด ท่านตอบแบบ
ไม่ลังเลว่าสมัยเป็นผู้อำนวยการศูนย์ประสาน
การพัฒนาชนบทแห่งชาติ... ช่วงนั้นคุณโฆสิต
เป็นกำลังหลักของภาครัฐในด้านการพัฒนา
ชนบทและการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค
และท้องถิ่น ท่านสนุกกับการลงพื้นที่ เรียนรู้
ปัญหาจริง และทำงานกับชาวบ้าน

เท่าที่ผมได้รู้จัก คุณโฆสิตเป็นคนง่ายๆ
สบายๆ มองโลกในแง่ดี ไม่มีพิธีรีตองและ
เมตตา ให้เกียรติคนรุ่นหลังเสมอ แม้ท่านจะ
จริงจังเรื่องงาน แต่ก็สัมผัสได้ถึงการปล่อย
วางตามธรรมชาติ ดังที่เคยให้สัมภาษณ์เรื่อง
หลักคิดในการทำงานไว้ว่า คนเราทำทุกอย่าง
ไม่ได้และไม่สามารรถทำทุกอย่างได้ดีหมด
งานบางอย่างถ้าเราเริ่มแล้วอาจทำไม่สำเร็จ
แม้ทำเต็มที่แล้วก็ตาม สิ่งที่เราควรทำคือดับความ
โลภตรงนี้ แล้วหาทางส่งต่อความคิดนี้ให้คนอื่น
สืบสานต่อไป ใจที่สำคัญคือทำอะไรให้
คนอื่นหันมกสนใจในงานที่เราให้คุณค่า

เช่นนี้แล้ว ทุกครั้งที่ได้สนทนากัน คำพูด
ของคุณโฆสิตที่ผมได้ยินบ่อยจนติดหูจึงเป็น
คำว่า "การพัฒนา" "ระยะยาว" "มองไกล"
สมกับความเป็นนักพัฒนาชีวิต และความ
เป็นเทคโนโลยีแคร์โดยสามัญสำนึกของท่าน..."

ชีวิตมนุษย์นั้นสมควรแห่งการเปลี่ยนแปลง
โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อตัวอย่างนั้นอุดมด้วย
ความคุณธรรมและบุคลิกภาพอันน่าพึงประสงค์
สำหรับเยาวชนทั้งหลายนี่คือต้นแบบที่
เหมาะสม อย่าไปมัวเสียเวลามองหาไอดอล
ในเน็ต หรือจากวงนักร้องต่างประเทศอยู่เลย